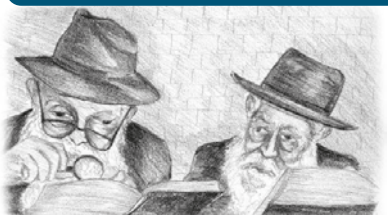
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמיני ■ כ"ה ניסן תשפ"ה ■ 23.04.2025 ■ גליון מס' 836

בארצות הברית התגורר רב חשוב, הגאון רבי אלחנן שיינרמן, שזכה לכך שכל הבנים והחתנים שלו, ללא יוצא מן הכלל, מגידי שיעורים, מחברי ספרים, רבנים חשובים. פעם, כשנשאל איך זכה שכל צאצאיו יהיו תלמידי חכמים? השיב: "הכל בזכות אבי", וסיפר:

ההורים שלי היו גרים בוושינגטון, מול המדשאות של הבית הלבן. היום המדשאות האלו חסומות על ידי שומרים ואין אפשרות להתקרב אליהן, אבל לפני שבעים שנה הן היו פתוחות, לא הייתה שם שמירה מיוחדת, ומי שרצה לשחק שם על הדשא היה יכול. יום אחד, הייתי אז ילד קטן בן שמונה, שיחקתי על הדשא, ופתאום אני רואה את הנשיא יוצא מהבית הלבן עם כל הפמליה שלו. הנשיא עבר לידי, הסתכל עלי, וראה את הכיפה הקטנה שהייתה לי על הראש, ושאל אותי: "מה זה הדבר הזה שיש לך על הראש?" ניחונתי בלשון לימודים, והשבתי לו: "אדוני הנשיא! אבא שלי שם לי את זה על הראש". "ואתה יודע למה אבא שלך שם לך את זה על הראש?" הוסיף הנשיא לשאול. "כן", השבתי. "שם למעלה - והצבעתי כלפי מעלה - יש שמיים, ובשמיים כותבים כל מעשה שבן אדם עושה. אם זה מעשה טוב - כותבים אותו לטובה, אם זה חלילה מעשה רע - כותבים אותו לרעה. כל מעשה נרשם! אבא שלי שם לי את זה על הראש כדי שתהיה לי 'יראת שמים', שאזכור שיש למעלה שמים, ואעשה תמיד רק מעשים טובים". הנשיא התרגש מאד מדברי החן האלו שהצגתי בפניו, קרא לי אליו, לחץ את ידי, ואמר: "תגיד להורים שלך שימשיכו לחנך אותך בחינוך הטוב כפי שחינכו אותך עד היום".

כמובן שהצלמים שהיו בפמליית הנשיא צילמו את לחיצת היד הזאת, ולמחרת בכל העיתונים הופיעה התמונה של הנשיא לוחץ את ידי, בתוספת ההסבר שהסברתי לנשיא על יראת השמים שהכיפה משרה על מי שלובש אותה. ב"ה היה קידוש ה' גדול בעולם. אני, מרוב התרגשות, רצתי לאבא שלי, קראו לו הרב פרץ שיינרמן, וסיפרתי לו את הסיפור שהנשיא לחץ לי את היד, וזכיתי לגרום לקידוש שם שמים. כשאבי שמע זאת, הוא הזדעזע כולו ואמר לי: "אוי ואבוי! אתה לא יודע בכלל מה קרה לך... גוי נגע בך! חז"ל גזרו על הגויים טומאה כמו זבים. רוץ מהר תרחץ את הידיים! אוי ואבוי, איך קרה לך דבר כזה?!..." והילד אלחנן המשיך וסיפר: "הדברים הנוקבים האלו של אבי, שינו לי את כל מהלך המחשבה בשלוש מאות ושש מעלות. מי זה נשיא ארצות הברית לעומת ילד יהודי שזוכה ללמוד תורה?! ילד יהודי, מתינוקות של בית רבן, שיושב ועוסק בתורה גדול לאין ערוך ממנו! אבי לימד אותי להבחין בחיים בין עיקר לטפל. עיקר החיים היא קרבת ה', לימוד תורה, קיום מצוות. מי זה נשיא ארה"ב? מה הוא בכלל? לחיצת היד שלו מצריכה טהרה!" "את ההשקפה הזאת", סיים הרב אלחנן שיינרמן את דבריו, "הנחלתי גם לילדים שלי. הם הבינו מה העיקר בחיים ומה הטפל. כך זכיתי שכל בָּנַי וַחֲתָנַי יצאו תלמידי חכמים ומחברי ספרים נודעים. כל זאת בזכות אבי שלימד אותי את ההשקפה האמיתית".

(הגאון רבי מאיר צימרוט שליט"א - נאה דורש)

בעקבי הכתב והקבלה

/ הרב פרופ' נריה גוטל

רבים נתנו דעתם לזיהוי חטאם של נדב ואביהוא. ככלל, תמיד קשה לדון ב"סרחונם" של קדמונים, ברם בנדון דנן הקושי מתעצם, וזאת בשל הכתובים עצמם. מחד גיסא, הכתובים מציינים שהם הקריבו "אש זרה אשר לא ציווה אותם" (ויקרא י, א); מאידך גיסא, אותם כתובים גם מציינים שהתקיים בהם "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד" (שם שם, ג). על-פניו הדברים סותרים ומצריכים עיון, שכן הראשון נשמע כעוון בעוד השני נשמע דווקא כמעלה. ואכן גם חז"ל וגם פרשני המקרא הציעו בזה

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

השרץ השורץ על הארץ
פעמים רבות חוזרת התורה על איסור אכילת שרצים. לא מצאנו...
המשך בעמ' 2

ולא תקיא הארץ אתכם
על הכתוב בתורה: "ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה ותקיא הארץ...
המשך בעמ' 3

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו
נרצה הפעם לעסוק בשאלות בגדרי מצוות ביקור חולים...
המשך בעמ' 3

קרא משה
קריאה של חיבה
לאחר גמר הקמת המשכן וחניכתו, ביחד עם כניסתם של אהרן ובניו...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
"ואל בני ישראל תדבר לאמר"
משה רבנו מצווה את אהרן הכהן בתחילת פרשתנו, "קחו שעיר עיזים...
המשך בעמ' 6

שביבים
מי הוא הראוי להוראה?
"ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור"
הגמרא מספרת (פסחים דף ג), שהיו שני תלמידים שישבו לפני הלל ולמדו...
המשך בעמ' 7

מיגון אפשרויות.

לצד דבריהם, בעל הכתב והקבלה מהלך בנתיב משלו. נקודת המוצא שלו נמצאת במילים "ותצא אש מלפני ד' ותאכל אותם וימתו לפני ד' " (שם שם, ב). דייק ר"י מקלנבורג: הכתוב לא הסתפק במילים "ותאכל אותם", אלא הוסיף והדגיש "וימותו". במעשה קרח (במדבר טז), לעומת זאת, הסתפק הכתוב באיזכור "אכילה", ולא נזקק להוסיף ולהדגיש שהם "מתו": "ואש יצאה מאת ד' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת". ומה בין זה לזה?

כאמור, איזכור מיתה הוא השוני בין הפרשיות, בעוד שאיזכור האכילה הוא מכנה משותף. והנה מתברר שלאכילה יש שתי משמעויות - כמעט - מנוגדות. בשילהי חנוכת המשכן (ט, כב-כד) נאמר:

> "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים. ויבא משה ואהרן אל אהל מועד, ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ד' אל כל העם. ותצא אש מלפני ד' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים, וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם".

על אתר חידד בעל הכתב והקבלה את המושג "אכילה" והבחין בין שתי משמעויות:

> "ותאכל על המזבח - לשון אכילה עניינו השחתה וכילוי, כמו וירב היער לאכל בעם מאשר אכלה החרב (שמואל ב' יח), וכן ויאכלו (בראשית יח), כי המלאכים בכוחם שמו הניתן לפניהם לאין, וכן כאן ותאכל את העולה. ויש בלשון אכילה גם כן ענין קבלת הדבר בששון ושמחה, כמו (ירמיה טו) נמצאו דבריך ואכלם ויהי דבריך לי לששון ולשמחת לבבי, וכן (יחזקאל ג) אכל את המגלה הזאת ואכלה ותהי בפי כדבש למתוק, אשר עניינם לרש"י והתרגום קבלת הדברים בשמחה ובתאוה, וכן ענין אכילת האש את הקרבנות כאן".

ללמדך כי פעמים ש"אכילה" מתפרשת במשמעות השחתה וכילוי, ופעמים ש"אכילה" מתפרשת במשמעות שמחה ותאווה. אכילת האש את הקרבנות בחנוכת המשכן, הייתה כמובן חיובית, ולכן ודאי מתבארת במשמעות השנייה.

וכך גם בנדון דנן, לגבי נדב ואביהוא. בביאורו לפרשייה זו מבהיר ר"י מקלנבורג שלשון האכילה כאן אינה מתבארת כהשחתה וכיליון. אם כך היה הדבר, אזיי איזכור המיתה היה מיותר, שכן הוא כבר כלול ב"אכילה". כפי שבעדת קרח הסתפק הכתוב ב"אכילה" כדי לומר שנשחתו, כך היה יכול הדבר להיאמר ביחס לנדב ואביהוא. על כרחך עליך לומר, שבנדון דנן לא זו משמעות האכילה - אדרבה ולהיפך: האכילה כאן משמעה "קבלת נשמתם בשמחה".

> "כי באמת בעצם וראשונה לא היתה כוונתם לחטוא, וכמאמר חז"ל בפ' ויקחו שני בני אהרן, אף הם בשמחתם כיון שראו אש חדשה שירדה משמים ותאכל את העולה עמדו להוסיף אהבה על אהבה וכו', ואמר להם המקום אתם כבדתם אותי וכו' ואני אכבד אתכם יותר וכו' ונקראו מיודעיו של מקום גדולים ממשה ואהרן (ערש"י בפ' הוא אשר דבר). ולזה יתכן לפרש לשון ותאכל אותם מענין האכילה השניה, קבלת נשמתם בשמחה".

לכן, לולא שאמר הכתוב שמתו, היינו סבורים שהם התעלו בקרבתם למקום, אך לא מתו. הוזקק אם כן הכתוב להדגיש שבאמת התעלו, ובאמת מתו, וקיבל הקב"ה נשמותיהם "בשמחה".

עתה נחזור אפוא לראשונות: לדידו של בעל הכתב והקבלה, אכן אין כל מקום לחפש בנדב ואביהוא דבר חטא ועוון. אדרבה ואדרבה: הם "עמדו להוסיף אהבה על אהבה, ואמר להם המקום אתם כבדתם אותי ואני אכבד אתכם יותר, ונקראו מיודעיו של מקום".

השרץ השורץ על הארץ

/ שאול שיף

פעמים רבות חוזרת התורה על איסור אכילת שרצים. לא מצאנו איסור בין איסורי המאכלות, אשר התורה חוזרת עליו פעמים כה רבות. כאשר חז"ל רואים איסור החוזר על עצמו פעם אחר פעם, הם מוצאים בכל חזרה הסבר לעוד פרט מפרטי ההלכה. אך לא כך דרשו את חזרת התורה על איסור אכילת השרצים. בגמרא נאמר שכל חזרה באה להכפיל את האיסור, עד שהאוכל את שרץ העוף, למשל, עובר שישה לאוין! לשם השוואה, האוכל כזית מבשרו של ה"דבר-אחר" אינו עובר אלא בלאו אחד ויחיד.

מה ראתה א"כ תורתנו להחמיר כל כך בדינם של החרקים הקטנים? נראה א"כ לומר כי היא הנותנת. דווקא קטנותו של החרק גורמת לאדם לזלזל בו. ודווקא בנטייה הזאת באה התורה לטפל. האדם הגדול והחשוב לומד להכיר את מקומו בעולם כאשר הוא לומד להעריך את המשקל הסגולי הנמצא בכוחות החיים ובחוכמת הבורא המתגלים באותו חרק קטן. חז"ל אף אמרו: "מפני מה נברא אדם אחרון לכל מעשה בראשית? שאם תזוח דעתו עליו, יאמר לו: יתוש קדמך".

המדע המודרני מלמד את האדם מהו כוחו של החרק. בעידן שבו למדנו כי הכחדה של מין חרקים אחד ויחיד יכולה לשבש את כל האיזון בטבע, בעידן שבו יודע כל חקלאי כי כל הטכנולוגיה של חומרי ההדברה קורסת בפני כוח החיים וההישרדות של מיני החרקים - לומד הוא האדם את מקומו האמיתי גם ביחס לחרקים הקטנים השורצים על הארץ.

מי שמגיע להכרה כזאת, בו מתקיים הפסוק: "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים"... - אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מיטמאים בשרצים כשאר אומות, דיים.

ולא תקיא הארץ אתכם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

על הכתוב בתורה: "ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה ותקיא הארץ את יושביה" כתב **הרמב"ן** (ויקרא יח כה): החמיר הכתוב על יושבי הארץ בעבור הארץ הנטמאת בהן ותקיא הנפשות העושות חטא זה. וכן דרשו **במדרש** (ספרא קדושים פרשה י): "ולא תקיא הארץ אתכם - ארץ ישראל אינה כשאר ארצות, אינה מקיימת עוברי עבירה, משל לבן מלכים שהאכילוהו דבר שאינו עומד במעיו והוא מקיאו". ושואל **הרמב"ן**: מדוע החמיר הקב"ה בארץ ישראל יותר משאר הארצות? והוא משיב כי הסיבה היא שכשברא הקב"ה את הארץ כולה נתן לכל עם ועם את ארצו ככתוב: 'בהנחל עליון גויים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים", והפקיד על כל עם ועם בארצו מלאכי עליון להיות שרים עליהם, ככתוב **(דניאל י יג)**: 'ושר מלכות פרס עומד לנגדי' או 'והנה שר יון בא'. אבל ארץ ישראל היא נחלת ה' מיוחדת לשמו לא נתן עליה מהמלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המייחד שמו שהם זרע אוהביו. כלומר, ההשגחה העליונה על ארץ ישראל היא ישירה כמו שכתוב **(דברים יא יב)**: "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד, עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית השנה". ולכן מעמדה המיוחד של הארץ מטילה על יושביה רמה מוסרית גבוהה יותר ממה שנדרש מן האדם בחוץ לארץ, כי ארץ ישראל היא טרקלין של מלך והיושב בבית המלך נדרש להקפיד בו יותר מאשר מחוץ לבית המלך.

ולכאורה הקביעה המפורשת בתורה שהארץ מקיאה את המטמאים אותה אינה עומדת במבחן התוצאה בדורנו, והנה על אף שרבים מהיושבים בארץ הקודש אינם נזהרים מלעבור על איסורי התורה, לא זו בלבד שהארץ אינה חלילה מקיאה אותם, אלא אדרבא במעשיהם לישוב הארץ ה' מצליח בידם ואם כך כיצד המציאות מתיישבת עם הכתוב בתורה?. אמנם בבואנו לקבוע את טיבם של יושבי הארץ בדורנו, האם הם חייבים או זכאים, עלינו לזכור את דברי **הרמב"ם** (הל' תשובה פ"ג ה"ב) שהקביעה מיהו צדיק ומיהו רשע אינו לפי מנין (כמות) הזכויות והעוונות אלא לפי גודלם (איכותם). כמו שכתב שם שיש זכות שהיא כנגד כמה עוונות כמו שכתוב בירבעם: 'יען נמצא בו דבר טוב'. ויש עוון שהוא כנגד כמה זכויות, שנאמר: 'וחוטא אחד יאבד טובה הרבה', וסיים שם הרמב"ם שאין שוקלים דבר זה אלא בדעתו של א־ל דעות, והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העוונות.

וכדוגמא לשיקול זכויות כנגד עוונות נביא מה שכתב **הרמב"ם** על הנלחם את מלחמות ישראל **(הל' מלכים פ"ז הט"ז)**: "וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש ה' בלבד, מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל ויזכה לו ולבניו עד עולם ויזכה לחיי העולם הבא". וכעין זה שמעתי מפיו של **הרב אברמסקי**, שאחר מלחמת ששת הימים אמר בשיעורו השבועי בבית וגן, כי הניצחון המופלא של צבא ישראל במלחמה הוא בזכות מסירות הנפש של חיילי ישראל שחרפו נפשם למות למען כלל ישראל.

לימוד זכות מעין זה על יושבי הארץ בתקופתו כתב גם בספר **"אם הבנים שמחה"** (עמ' קט): "והנה בזמנינו אחר שאפילו היותר גרועים נתנו לבם לשוב לנחלתנו ומוסרים נפשם על זאת, ואינם רוצים ארץ אחרת, בוודאי [שמעשה זה] לתשובה תחשב בעיני הקב"ה. ומה שאינם מקיימים את מצוות התורה הוא מפני שלא נתגדלו ולא נתחנכו על ברכי התורה, והמה בעניין זה כתינוק שנשבה". והנה מעבר להתחשבנות של עוונות וזכויות יש להוסיף להבנת המציאות המיוחדת שלנו גם את המסורת הקדומה **שלא תהיה גלות שלישית לישראל**, כמו שכתב הראי"ה (אורות התחיה כו): "מאמין הוא העם כולו שאין גלות עוד אחרי הגאולה ההולכת ומתחלת שלפנינו". ואחד המקורות לקביעתו זו מצוי במדרש **(תנחומא שופטים ט)**: "והשלישית יותר בה - שאין מתיישבין בארצם אלא בגאולה שלישית, גאולה ראשונה זו גאולת מצרים, גאולה שניה זו גאולת עזרא, **והשלישית אין לה הפסק**". וכך אמר הרב הרצוג במלחמת העולם השניה כשריחפה סכנת חורבן על ארץ ישראל (עיין **'עם לבדד ישכון'** עמ' 16) אמר: "הנביאים נבאו על שני חורבנות, לא על חורבן שלישי".

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ הרב אביחי קצין, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

ביקור חולים

נרצה הפעם לעסוק בשאלות בגדרי מצוות ביקור חולים:

א. מי הם החולים שאותם אנחנו מצווים לבקר?

ב. האם יוצאים ידי חובת המצווה ע"י "ביקור טלפוני"?

א. ראשית יש לדון בשאלה מי הם החולים אותם אנו מצווים לבקר? הלא ברור שאדם אינו מצווה ללכת ולבקר בכל פעם שהוא שומע על אדם חולה באזורו!

מסתבר שההגדרה ההלכתית תתבסס על הגדרת הרמב"ם את מצוות החסד בכלל.

כך כתב הרמב"ם בסוף הלכות אבל (יד,א):

"מצות עשה של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים... ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור. אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך. כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחיך בתורה ובמצות":

שני דברים למדנו מדברי הרמב"ם:

1. מצוות החסד ה"ייעודיות" (שמצוות ביקור חולים הינה חלק מהם), הן חלק ממצוות "ואהבת לרעך כמוך".[1]
2. הרמב"ם לימד אותנו שדברי התורה: "ואהבת לרעך כמוך", אין משמעם שעל האדם לאהוב את זולתו באותו האופן ובאותה הרמה שבה הוא אוהב את עצמו.[2] אלא הכוונה היא שעלינו לעשות לזולתנו את אותם דברים שהיינו מצפים שהזולת יעשה לנו.

למרות שהרמב"ם לימדנו שההגדרה "כמוך" מלמדת מהם הדברים שבהם נוהגת מצוות החסד. מסתבר שהגדרה זו מלמדת גם מתי נוהגת המצווה, כלומר באלו מקרים יש לנחם וכד'.

ההגדרה תהיה "כמוך"! כלומר, אדם יהא מחויב בביקור חולים, במקרה שבו אם היה המצב הפוך, היה מצפה שחברו יבקר אותו. לכן אדם המתגורר בשכנותו, תהא מצווה לבקרו. שכן אם הוא היה בעצמו חולה היה מצפה ששכנו יבקר אותו. לעומת זאת, אדם שאינו מכיר אותו, אין על האדם חיוב לבקרו שכן גם במקרה הפוך לא היה מצפה שזה יבקר אותו.

המהר"ל מפראג בפירושו גור אריה (בפרשת וירא) שואל, למה הקב"ה בא לבקר את אברהם אבינו רק ביום השלישי למילתו, שהרי גם קודם היה חולה, ולמה המתין עד שיכבד חוליו?

וביאר המהר"ל דרך ביום הג' למילה הוא בגדר "חולה כל גופו", וזהו חידוש גדול שאינו מופיע בפוסקים האחרים, ויתכן שהמהר"ל רצה לדמות לגדרי חולה בשבת, שיש חילוק בין אדם שיש לו מיחוש לבין חולה ממש. אולם חילוק זה לא מצאנו בפוסקים האחרים וראיתי שהרב אשר וייס שליט"א חלק על כך בסברה ולכן נראה פשוט שגם חולה שאינו חולה בכל גופו חייבים לבקרו אם עומד בגדר של "כמוך" שהזכרנו.

ב. הנה יש לעיין בתחילה מהי המטרה של מצוות ביקור חולים.

כך כתב הטור יורה דעה בסימן של"ה:

"שמתוך כך **יבקש עליו רחמים** ונמצא כאילו מחיה אותו וגם מתוך שרואהו מעיין בעניינו **אם יצטרך לשום דבר משתדל בו להמציאו לו ועושה שיכבדו וירבצו לפניו**".

והנה עזרה לחולה בוודאי אינה יכולה להתבצע ללא ביקורו הפיזי. לעומת זאת, "לבקש רחמים עליו" נדמה שניתן לקיים גם מרחוק וגם בשיחת טלפון.

אף על פי כן כתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל באגרות משה יורה דעה א,רכג שאין הדבר כן משתי סיבות:

"מחמת שמהראיה **מתרגש המבקר יותר ומבקש ביותר תחנונים** וכדכתב גם כתר"ה וגם אולי **מתקבלת שם התפלה ביותר** משום דהשכינה מצויה שם עם החולה".

הסיבה האחת היא העובדה שהתרגשותו של המבקר תביא אותו לתפילה טובה יותר והשנייה כי התפילה מתקבלת יותר למראשותיו של החולה ששם שוכנת שכינה.

לכן הכריע בעל האגרות משה ש"שמקיים מצוה דבק"ח אבל אינו שייך לומר שיצא י"ח כיון שחסר בביקור זה עניינים האחרים שיש בבק"ח".

לכן אם אינו יכול לבקר את החולה עדיף שידבר איתו בטלפון על אף שלא יצא בזה ידי חובת מצוות ביקור חולים בשלמות.

בדרך דומה התבטא ה"ציץ אליעזר" (חלק ה - רמת רחל סימן ח):

ואפשרות הדבר שבאופן זה של שאילה בשלום בשוק או **ע"י הטלפון יצא השואל כמעט מצות הבקו"ח =הבקור חולים= בקשר לכל צדדי תועלתה**, והיינו היכא שהחולה מושכב בבי"ח, שכפי שכבר כתבנו לעיל סימן ג' אין יותר שאלה על התענינות בצרכיו, ונשאר רק התועליות של גרימת **נחת רוח**, **ושל בקשת רחמים**, ולזה אפשר לצאת פחות או יותר גם ע"י השאילה בשלומו הנ"ל, דע"י שמקורביו של החולה ימסרו לחולה השאילת שלום יסוב מזה ג"כ הנאה להחולה בשמעו שמתענינים בשלומו, ואעפ"י שיכול להיות שמהביקור היה נהנה יותר, אבל אין קצבה לשיעור גרימת ההנאה. וכן ע"י ידיעתו של השואל ממצבו ידע השואל לבקש רחמים עבורו, ואעפ"י שגם בזה יכול להיות שבקשת הרחמים בפניו של החולה יועיל יותר מכיוון שהשכינה מצויה שם.

כאשר החולה מאושפז בבית חולים, טוען הרב וולדנברג, מקיים המשוחח בטלפון כמעט את כל המטרות של מצוות ביקור חולים.

מטרת העזרה אינה קיימת כמעט בבית החולים שכן כל צרכיו של החולה נעשים על ידי הצוות הרפואי.

נותרו אם כך עוד שני דברים: האחד הוא התחושה הטובה לחולה בכך שמתעניינים בשלומו. וזאת ניתן לעשות גם בטלפון.

המטרה השלישית הלא היא התפילה ניתנת לביצוע גם מרחוק.

ברור שאת שתי המטרות האחרונות ניתן לבצע טוב יותר כשמבקרים את החולה ולכן קיום המצווה יש כאן אבל לא באופן מושלם.

כך כתב גם הגר"ע יוסף (יחוה דעת ג,פג)

השואל לשלומו של החולה דרך טלפון, **אינו יכול לקיים מצות ביקור חולים בשלימותה**, שממנה תוצאות חיים על ידי בקשת רחמים, ... **ורק אם אינו יכול לבקר החולה בעצמו, מוטב לטלפן או לשלוח אליו מכתב לחזקו ולעודדו בדברים**.

מסקנה:

1. ברור שאדם אינו מחויב ללכת הוא לבקר כל אדם חולה בסביבתו. הקריטריון המחייב הוא שאלת היחס ההדדי. אדם שהיית מצפה שיבוא לבקר אותך לו היית חולה, גם עליך לבקרו בזמן שהוא חולה.
2. אדם המבקר את חברו בטלפון, גם אם יכול להביא לו תועלת מרובה באותם עניינים שהם בבסיס מצוות ביקור חולים, מכיוון שאינו יכול לקיימם באותה איכות אין הוא מקיים את המצווה בשלמותה. עם זאת שאינו יכול לבקר פיזית בוודאי רצוי שלפחות ישוחח עם החולה בטלפון.

1 - ושמעתי מהרב אשר וייס שגדר הדברים כך הוא: אם לא היו מצוות מוגדרות כמו: ניחום אבלים, ביקור חולים וכו' הרי שיש דרכים רבות לקיים את "ואהבת לרעך כמוך", על ידי מעשי חסד רבים ומגוונים. על ידי כך שחכמים קבעו את הגדרת המצוות הפרטניות, מתחייב האדם לעשות את אלו ולהקדימן למעשי חסד אחרים.

2 - כדברי הרמב"ן (ויקרא יט,יז) : **"כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו** ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד **חייך קודמין לחיי חבירך**" (ב"מ סב)

קרא משה
קריאה של חיבה

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר גמר הקמת המשכן וחניכתו, ביחד עם כניסתם של אהרון ובניו לעבודה - ישנה קריאה המקדימה ממשה, לאהרון ובניו. ממש כשם שקוראים המלאכים זה אל זה[1], בבואם להקדיש ולפאר ליוצרם. וכך גם מכוון משה בעצם הקריאה לאהרון ולבניו, שבכך מכינם ומכשירם לעבודת הקודש.

הדרך בה נכתב הדבר, הוא בלשון בו משתמשים המלאכים 'קרא'[2] - כביטוי למציאות מתמשכת, המתחילה בעצם בחירתו של אהרון לכהונה ועד לכניסתו לכהונה הגדולה. וביחד עם כניסת הבנים לכהונה, קורא משה גם לזקני ישראל. וזאת על מנת שיראו כולם, שהקב"ה הוא הבוחר באהרון ובבניו - להיות לו כמשמשי הקודש במשכן[3].

ואילו בהמשך הפרשה לאחר מות שני בני אהרון, שוב קורא משה לשנים - מישאל ואלצפן. ומבקש מהם לשאת את נדב ואביהו, ולהוציאם החוצה לקבורה. ושם התורה כותבת זאת בלשון נוכח 'ויקרא'[4], כמו הקריאה שקרא הקב"ה למשה - בתחילת ספר ויקרא.

הקריאה הראשונה ההיא, באה גם על מנת שידעו ישראל את גודל מעלתם שלהם. שכן הקריאה הזו באה לכבודם של ישראל, וכאשר הם ירדו מדרגתם בחטא המרגלים - גם הקריאות למשה ירדו בעוצמתם. שבכל השנים שלאחר החטא, לא התייחד הדיבור עם משה. ורק עם תום כל אנשי הדור ההוא, שב הקב"ה וקרא אל משה מתוך חיבה כבראשונה[5].

וכך גם כאן לאחר הקריאה הגדולה של משה לאהרון ובניו, עם פטירתם של שני בני אהרון - שוב הקריאה לא הייתה כבראשונה. וכעת קורא משה לשני בני הדודים, שהגם שהיו ממשפחת אהרון הדוד שלהם[6] - לא זכו להיבחר לכהונה, והם רק כמשמשים לאהרון ובניו כלויים.

ולכן מיד עם הקריאה להם, פונה משה לאהרון ובניו הנותרים - שלא יתאבלו או יטמאו על מות נדב ואביהו. כל עוד הם צריכים להישאר בקודש, ולעבוד את עבודתם בימי חנוכת המשכן. ואל בני ישראל פונה משה, בכך שהם יהיו אלו שיבכו את השריפה אשר שרף ה' - תחת מה שאמורים לעשות אהרון ובניו.

כל זה בא הן לאהרון והן לעם ישראל, לאחר מה שחששו ממנו באותו הבוקר. כשהמתינו כולם לראות את הופעת השכינה במשכן, שטרם באה למרות כל העבודות שעשו אהרון ובניו. כך שבתחילה חששו ישראל, שמא לא כיפר להם הקב"ה על העגל - ולכן אין שכינה במעשה ידיהם[7]. ואחר כך גם אהרון חשש, שמא בשביל מה שעשה הוא את העגל - לא ירדה השכינה לארץ[8].

ואמנם לאחר שכבר הופיעה השכינה במשכן, היה זה ביחד עם פטירתם של שני בני אהרון. ושוב הן אהרון והן ישראל לא ידעו, בשל מי הרעה הזו באה להם. שאמנם בני אהרון חטאו בכניסתם אל הקודש, בלי שקדמה להם קריאה לכך. אך כל בית ישראל כאב על כך, שבא דבר זה ביום חנוכת המשכן.

אבל לא מחשבות האדם, מחשבת הקב"ה. וגם כאן מבקש הקב"ה להראות לישראל, מהי הדרך הנכונה וכיצד עליהם להכיר בגודל מעלתם וקדושתם. שכן אם כך ארע למי שקידש עצמו בהכנה של שבעת ימים, וראוי הוא לכך מבחירת ה' בו. אזי ילמדו מוסר כל ישראל, שלא להיכנס גם כן מעבר לגבולם - ממש כשם שנאסר עליהם דבר זה במעמד הר סיני. אז הוגבלו ישראל והוזהרו, שלא להתקרב או לגעת בהר.

שכן בזמן בו הזהיר הקב"ה את ישראל על כך, הוא ביקש ממשה שיאמר להם - שאף אם חלילה אדם אחד יפול, זה דבר גדול וקשה לה' כאילו נפגע רב גדול וחשוב[9]. וגם אל הכהנים נשלחה הזהרה, שלא יסמכו על מקומם ותפקידם בעבודת הקודש לעלות להר - שבכך עלולה להיות פירצה בהם חלילה[10]. ולא זו בלבד, כי אם חזר הקב"ה והזהיר זאת את ישראל בשנית - שכן האדם חייב להיזהר גם לפני, וגם בשעת מעשה ממש[11].

ואילו כעת בשעת מעשה, לא נטלו נדב ואביהו עצה מן הזקנים - משה ואהרון[12]. ועל כן באה על כל ישראל הצרה הגדולה, בהסתלקותם של שני בני אהרון. ובכך התגדל והתקדש שם ה', שראו כולם שאין הוא מוותר על כבודו. ואם כך ארע לצדיקים, בוודאי שיגיע יומם של הרשעים לקבל את דינם[13].

ולמעשה הייתה זו תשובתו של הקב"ה למה שבקשו לדעת אהרון וישראל, כיצד באמת כיפר להם על חטאם בעגל - שלא בא להם חטא זה אלא בכדי ללמד תשובה לרבים. שילמדו מהם כיצד לעשות תשובה, ויתקבלו ברצון לפני ה'[14]. וכך הוריד הקב"ה את שכינתו למשכן, מתוך מעשי ידי ישראל ואהרון.

ובזה נתקיימה תפילתו של משה וברכתו לעם - יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם.

אף בימינו אנו ימי מלחמת התקומה, שראינו במותם של בני ישראל בקרב ובשדה. יכולה להעלות חלילה מחשבה בליבנו, שמא לא חפץ ה' בנו ובמעשינו. אך עלינו לדעת שכל זה לא בא לנו אלא בכדי ללמד רשעים לקח, שכן אם לישראל ארע כדבר הזה - ידאגו שאר האומות על הדין שיבוא להם.

וכשם שהראה הקב"ה פנים לאבותינו במדבר, כן ישוב ויראה הקב"ה פניו אלינו - בימי התקומה הבאים עלינו לטובה. בהשלמת גאולתנו ופדות נפשנו מיד כל צרנו, וישוב שנית הקב"ה להשרות שכינה בתוכנו במהרה.

1 - **וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה** לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה לשון חבה (יומא ד: ויקרא רבה) לשון שמלאכי השרת משתמשים בו שנאמר (ישעיה ו, ב) 'וקרא זה אל זה' - רש"י ויקרא א, א

2 - ויהי ביום השמיני **קרא** משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל - ויקרא ט, א

3 - **ולזקני ישראל** להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה ולא יאמרו מאליו נכנס - רש"י, שם

4 - **ויקרא** משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה - ויקרא י, ד

5 - **לֵאמֹר** צא ואמור להם דברי כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי. שכן מצינו שכל ל"ח שנה

שהיו ישראל במדבר כמנודים מן המרגלים ואילך, לא נתייחד הדבור עם משה שנאמר (דברים, ב) 'ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות. וידבר ה' אלי לאמר', אלי היה הדיבור - רש"י ויקרא א, א

6 - **דוד אהרן** עזיאל אחי עמרם היה שנאמר (שמות, ו) ובני קהת וגו' - שם י, ד

7 - **ויצאו ויברכו את העם** אמרו 'ויהי נועם ה' אלהינו עלינו' (תהלים, צ) יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל שבעת ימי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל. לכך אמר להם 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו - שם ט, כג

8 - דבר אחר, כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר יודע אני שכועס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי, מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל - שם

9 - **ונפל ממנו רב** (מכילתא) כל מה שיפול מהם ואפילו הוא יחידי, חשוב לפני רב - רש"י שמות יט, כא

10 - **פן יפרץ** לשון פרצה, יהרוג בהם ויעשה בהם פרצה - שם, כב

11 - **לך רד** (מכילתא) והעד בהם שנית שמזרזין את האדם קודם מעשה וחוזרין ומזרזין אותו בשעת מעשה - שם, כד

12 - ותצא אש" - רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן - רש"י ויקרא י, ב

13 - **ועל פני כל העם אכבד** כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתייירא ומתעלה ומתקלס אם כן באלו כל שכן ברשעים, וכן הוא אומר (תהלים, סח) 'נורא אלהים ממקדשיך' אל תקרא ממקדשיך אלא ממקודשיך - שם, ג

14 - ואמר רבי יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שנאמר (דברים ה, כה) 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים' וגו' **לא עשו ישראל את העגל** כלומר גבורים ושליטים ביצרם היו ולא היה ראוי להתגבר יצרם עליהן, אלא גזירת מלך היתה לשלוט בם כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה. שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה - עבודה זרה, ה. וברש"י שם

סיפור לשבת

"ואל בני ישראל תדבר לאמר" (ט, ג)

משה רבנו מצווה את אהרן הכהן בתחילת פרשתנו, "קחו שעיר עיזים לחטאת". המילה 'לאמור', משמעותה להעביר את הדברים הלאה, לאחרים. אולם אם אהרן הכהן מצווה על ידי משה להעביר את הדברים לישראל – למי יעבירו הם הלאה? זאת ועוד, המילים "תדבר לאמר", הן כפל לשון. מדוע יש צורך בשתיהן בזו אחר זו?

"רחמנות על יהודים", נאנח הגאון רבי אליהו לופיאן. "אולי נחזור? אני לא יכול לראות אותם מחללים שבת בנסיעה ברכב". הגאון רבי משה אהרן שטרן, לימים משגיח בישיבת 'קמניץ', שהתבקש ללוות באותה שבת אחר הצהריים את המשגיח רבי אליהו לופיאן לישיבת 'חברון' לתפילת מנחה של שבת, הציע: "אולי כדאי להזדרז בדרך במקום לחזור? הרי כבר עברנו את רוב הדרך". רבי אליהו נאנח אנחה שוברת לב, ובצער רב הסכים. ניכר היה שהקושי לראות יהודים עוברים על רצון ה' כואב לו עד עמקי הנפש. ניסה הגאון הישיש להחיש את צעדיו כדי לא לראות יהודים מחללים שבת, אולם באותו רגע עצר לידם רכב וראשו של צעיר השתרבב ממנו וביקש בעברית צחה הכוונה: "כיצד מגיעים לרחוב יפו?" במקום לקבל מענה, ראה הנהג לתדהמתו את היהודי המבוגר פורץ בבכי עז. תוך שרבי אליהו נשנק מבכי, אמר לנהג: "איך אוכל לומר לך דבר שאסור לך לעשות בשבת? הלא יהודי אתה ויהודי מצווה לשבות. "מצד שני", הוסיף הרב לופיאן לתנות את צערו בדמעות באוזני הנהג הנדהם, "איך אוכל להימנע מבקשת עזרה כאשר יהודי מבקש???" רגעים ארוכים של דממה נקפו. בהם נשמע רק בכיו של רבי אליהו לופיאן נישא ברחוב. לפתע יצא היהודי מן הרכב. הוא ניגש אל רבי אליהו בהכנעה ובלב נרגש אמר: "אמא שלי צועקת עלי כל שבת שאני מחלל שבת. גם יהודים אחרים בשכונתי מוכיחים אותי תמיד בלשון קשה על כך שאינני נמנע ממלאכה ביום השביעי." מתוכחות, רבי, אינני מתרגש כבר. אולם תוכחה כזו כנה ואמיתית כמו שקיבלתי מכם, מעודי לא שמעתי. בטוח אני שהרב מתכוון לטובתי. ובכן, מבטיח אני: מהיום והלאה לא אסע עוד בשבת"...

שביבים / שאול שיף

מי הוא הראוי להוראה?
"ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין השמא ובין הטהור"

הגמרא מספרת (פסחים דף ג), שהיו שני תלמידים שישבו לפני הלל ולמדו תורה לפניו. אחד מאותם תלמידים היה רבן יוחנן בן זכאי (ויש דעה שהיו יושבים הם לפני רבי יהודה הנשיא ואחד מהם היה רבי יוחנן). אחד מהשניים אמר: "מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה" (מדוע כשבוצרים ענבים מקפידים לעשות זאת בכלים טהורים, ואילו כשמוסקים זיתים אין מקפידים על כך?)

והאחר שאל אותה השאלה ובלשון אחרת: "מפני מה בוצרין ענבים בטהרה, ומוסקין (את הזיתים) אפילו בטומאה"?

אמר הרב: "מובטח אני בזה (על הראשון שהקפיד להשתמש בלשון של כבוד) שיהיה מורה הוראה בישראל, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל" והלא הוא רבן יוחנן בן זכאי.

אמר על מעשה זה הגאון מוילנא שבפסוק: "ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור" מרומז הרעיון הזה: אדם שמקפיד בלשונו להבדיל בין הקודש לחול ובין הטמא לטהור הוא הראוי והמתאים להורות הוראה בישראל...

*

"זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה'". הד"ר רבי חיים דוד ברנהרד חזר בתשובה בהשפעת רבי דוד מלעלוב, ונעשה צדיק גדול, שזכה לכינוי 'האדמו" ר הרופא'. כאשר החליט לשמור תורה ומצוות, מיד פתח רבי דוד ודיבר עמו בעניינים נשגבים בעבודת הבורא. שאל בעל התשובה הטרי: איך הוא מדבר עמו על דברים נשגבים כאלה, בשעה שאך לפני זמן קצר היה שקוע בעוונות, ועדיין לא תיקן את עצמו? השיב לו רבי דוד: "כך היה גם אצל בני ישראל במצרים, שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה ועבדו עבודה זרה, וכעבור זמן קצר נצטוו לבנות משכן שבו ישרה הקב"ה עצמו. על כך אמר להם משה: 'זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו' - ברגע שתקבלו עליכם לציית לציווי ה', מייד 'וירא עליכם כבוד ה" - השכינה תשרה בתוככם".

*

"בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד". בגטו קאמרנא היה הרה"ק רבי ברוך ספרין מקאמרנא זיע"א מעודד את רוחות היהודים הנדכאים. הגטו היה תופת פשוטו כמשמעו, דם יהודי ניגר כמים, והמוח היהודי רצוץ מעוצם הדכדוך. אמר הרבי ליהודים שסבבו אותו וחיפשו קורטוב של נוחם, הנה אמר הקב"ה כשהמית את נדב ואביהוא שני בני אהרן "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד", כלומר, אצל פשוטי כל העם יהיה הדבר מוקשה וכבד, למה פגעה מדת הדין דווקא בבני אהרן, ואילו בין קרוביי הם בני בינה היודעים סוד הנהגתי, לא זו בלבד שלא תבצבץ תמיהה כל שהיא, אלא שעוד יתקדש שמו בזה כי אין חקר לעומק הדין. ובכן, פנה הרבי אל מקורביו, בעידן הזעם, הבה ונהיה מן הקרובים לרבש "ע, ובל נקשה קושיות, נקבל הכל באהבה. "וישמע משה וייטב בעיניו".

*

"וישמע משה וייטב בעיניו" (י, כ) מסופר על היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א, שהיה בימי נעוריו מלמד בכפר אצל בעל הבית אחד. במשך הזמן כשכבר נתפרסם היהודי הקדוש, חלה בנו של אותו בעל הבית בעיניו, ודרש ברופאים ולא הועיל מאומה. והנה שמע בעל הבית, שאותו אדם שהיה לשעבר מלמד שלו, משמש כרבי ומנהיג בישראל, ונסע אליו עם בנו החולה, ושמו של החולה היה משה. כשבאו לשם, התחיל היהודי הקדוש לדבר עם החולה בדברי תורה, ושאל אותו, משה, שומע אתה? השיב כן. אמר היהודי הקדוש, כתוב "וישמע משה וייטב בעיניו" ומיד התחיל לראות בעיניו ונתרפא.

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net